

Novelizácia účtovníctva v oblasti zlúčenía a splynutia obchodných spoločností v nadväznosti na novelizáciu Obchodného zákonníka

Katarína Máziková¹, Petra Srnišová²

Abstrakt

Dve alebo viac obchodných spoločností sa môžu dohodnúť na zlúčení alebo splynutí. Zlúčenie a splynutie sú spôsoby zrušenia obchodnej spoločnosti bez likvidácie, keď dochádza k zániku jednej alebo viacerých obchodných spoločností a ich majetok, záväzky a vlastné imanie prechádzajú na nástupnícku obchodnú spoločnosť. Zlúčenie aj splynutie obchodných spoločností možno považovať za pomerne zložitý proces, či už z hľadiska času alebo úkonov nevyhnutných pre dosiahnutie cieľa. V príspevku sa budeme zaoberať aktuálnymi povinnosťami obchodných spoločností pri zlúčení a splynutí z pohľadu povinnosti precenenia majetku a záväzkov na reálnu hodnotu a následnej povinnosti obchodnej spoločnosti prehodnotiť svoje zatriedenie do jednej z veľkostných skupín.

Kľúčové slová

zlúčenie obchodných spoločností, splynutie obchodných spoločností, zrušenie obchodnej spoločnosti bez likvidácie, reálna hodnota

Abstract

Two or more companies may agree to merge or to amalgamate. Merging and amalgamation are ways of winding-up of company without its liquidation when one or more of the companies extinct and their assets, liabilities and equity devolve to the successor company. Merging and amalgamation can be considered as a rather complex process, whether in terms of time or actions necessary to achieve the goal. The paper focuses on the up-to-date obligations of companies when merging or amalgamating from the point of view of the obligation to reevaluate the assets and liabilities at fair value and the consequent obligation of the company to review its classification into one of the size groups.

Key words

merger, amalgamation into a separate accounting entity, winding-up of company without liquidation, fair value

JEL classification

M41

1 Úvod

Zlúčenie a splynutie sú spôsoby zrušenia obchodnej spoločnosti bez likvidácie. Dochádza k nim dobrovoľne, na základe rozhodnutia zúčastnených spoločností. Podľa § 69 ods. 3 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“), je zlúčenie „postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú už jestvujúcu spoločnosť, ktorá sa tým stáva právnym nástupcom zanikajúcich

¹ doc. Ing. Katarína Máziková, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, katarina.mazikova@euba.sk

² Ing. Petra Srnišová, Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, srnisova@outlook.com

spoločností. Splynutie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú novozaloženú spoločnosť, ktorá sa svojím vznikom stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností“.

Dôvody pre zlúčenie a splynutie obchodných spoločností môžu byť rôzne. Obchodné spoločnosti, ktoré sa zúčastňujú zlúčenía alebo splynutia, ako „oficiálny“ dôvod najčastejšie prezentujú efektívnejšiu realizáciu podnikateľských aktivít, zvýšenie trhového podielu, prístup na nové trhy, diverzifikáciu podnikateľského rizika a podobne. Zriedkavejšie verejne priznaným, ale rovnako častým dôvodom je možnosť rozpustenia tichých rezerv a zvýšenie hodnoty majetku spoločnosti v dôsledku precenenia majetku (a záväzkov) zanikajúcej spoločnosti na reálnu hodnotu. Precenením majetku, ktorého reálna hodnota je vyššia ako jeho ocenenie v účtovníctve, sa zvýši pomer majetku a záväzkov a účtovná jednotka pôsobí bohatšie. V neposlednom rade jedným z dôvodov pre zlúčenie alebo splynutie spoločností môžu byť „nekalé úmysly štatutára“ s cieľom zbavenia sa zodpovednosti za záväzky spoločnosti. Zlúčením alebo splynutím dochádza k zrušeniu a následne k zániku pôvodnej spoločnosti, jej záväzky prechádzajú na nástupnícku spoločnosť, ktorej štatutárny orgán mohla byť osoba zo zahraničia alebo osoba zo slabších sociálnych pomerov. Novelou Obchodného zákonníka boli sprísnené pravidlá pre zrušenie obchodných spoločností bez likvidácie s cieľom zamedziť práve takýmto nekalým praktikám.

V príspevku sa budeme zaoberať účtovným hľadiskom zlúčenía a splynutia s dôrazom na oceňovanie a budeme sa zaoberať aj niektorými dôvodmi, ktoré viedli k novelizácii Obchodného zákonníka. Vysvetlíme dôvody zlúčenía a splynutia, ktorým je aj zvýšenie celkovej hodnoty majetku v účtovníctve obchodnej spoločnosti.

2 Účtovné hľadisko zlúčenía a splynutia obchodných spoločností

Zlúčeniu alebo splynutiu obchodných spoločností predchádza vypracovanie návrhu zmluvy o zlúčení, resp. zmluvy o splynutí. Podľa Obchodného zákonníka má následne každá zanikajúca spoločnosť povinnosť oznámiť túto skutočnosť príslušnému správcovi dane, a to najneskôr 60 dní pred dňom konania valného zhromaždenia, na ktorom sa bude o zlúčení alebo splynutí rozhodovať.

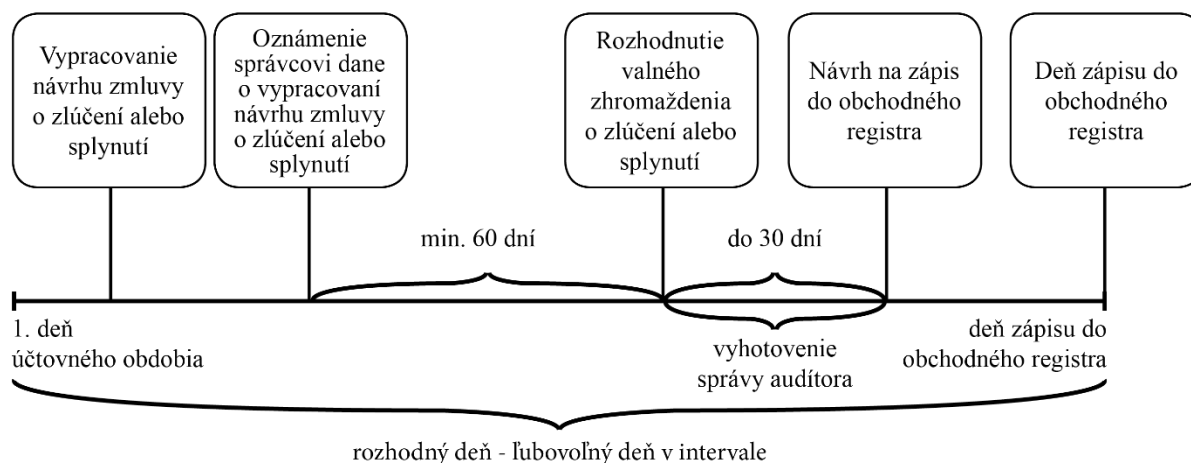
Zmluva musí obsahovať identifikačné údaje zúčastnených obchodných spoločností, podiely spoločníkov, návrh spoločenskej zmluvy a stanov nástupníckej spoločnosti, stanovenie momentu, od ktorého majú spoločníci zanikajúcich spoločností nárok na podiel na zisku nástupníckej spoločnosti, určenie členov štatutárneho orgánu, prípadne dozornej rady a stanovenie rozhodného dňa.

Po schválení zmluvy o zlúčení, resp. zmluvy o splynutí príslušnými orgánmi zúčastnených spoločností môže byť podaný návrh na zápis splynutia alebo zlúčenía spoločností do obchodného registra. Povinnou prílohou k návrhu na zápis je správa audítora. Audítor vyhotoví správu, ktorá osvedčuje, že za predpokladu zachovania stavu zúčastnených spoločností, aký je k rozhodnému dňu, bude ku dňu účinnosti zlúčenía alebo splynutia splnená podmienka, že hodnota záväzkov nástupníckej spoločnosti nepresahuje hodnotu jej majetku. Do tejto hodnoty záväzkov sa nezapočítava suma záväzkov, ktoré sú spojené so záväzkom podriadenosti. Ak zanikajúca obchodná spoločnosť nemala účtovnú závierku ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu schválenú audítorom, súčasťou správy audítora je aj osvedčenie, že pohľadávky a záväzky zanikajúcej obchodnej spoločnosti zodpovedajú ekonomickej skutočnosti ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. V prípade akciových spoločností, ak by to požadoval niektorý z akcionárov, musí návrh zmluvy o splynutí alebo zmluvy o zlúčení preskúmať nezávislý expert pre každú zo spoločností, ktoré sa zúčastňujú splynutia alebo zlúčenía. Ak je nezávislým expertom súdny znalec alebo audítor a súčasťou

jeho správy sú vyššie uvedené skutočnosti, nahrádza táto správa nezávislého experta správu audítora.

Návrh na zápis zlúčenia alebo splynutia spoločností do obchodného registra musia všetky zanikajúce a nástupnícke spoločnosti podať najneskôr do 30 dní od schválenia zmluvy o splynutí / zlúčení. Povinnosti spoločností, ktoré prechádzajú procesom zlúčenia / splynutia z hľadiska času sú prehľadne zhrnuté na obrázku 1.

Obr. 1: Povinnosti spoločností, ktoré prechádzajú procesom zlúčenia / splynutia z hľadiska času

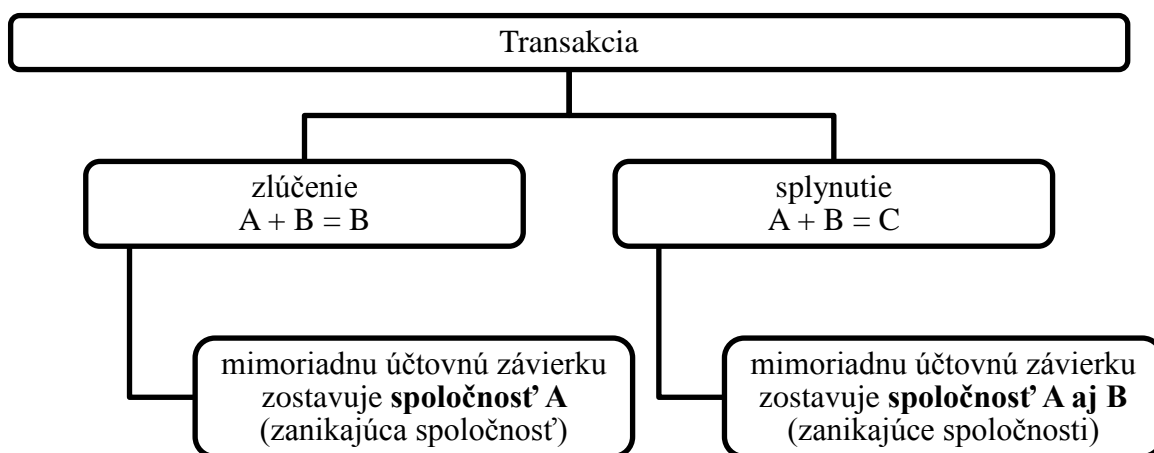
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Obchodného zákonníka

Z účtovného hľadiska je dôležitý práve **rozhodný deň**. Od tohto dňa sa skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva zanikajúcej spoločnosti, stávajú súčasťou účtovníctva nástupníckej spoločnosti. Rozhodný deň je deň, ktorý si určili obchodné spoločnosti v zmluve o zlúčení, resp. zmluve o splynutí. Možno ho stanoviť do minulosti alebo do budúcnosti, t. j. rozhodným dňom môže byť ľubovoľný deň pred podpisom alebo po podpise zmluvy o zlúčení alebo splynutí. Môže byť určený najskôr späť k prvému dňu účtovného obdobia, v ktorom je vypracovaný návrh zmluvy o zlúčení alebo zmluvy o splynutí za predpokladu, že účtovná závierka zostavená ku dňu, ktorý predchádza rozhodnému dňu, nebola schválená príslušným orgánom. Zároveň nesmie byť neskorší ako deň nadobudnutia účinkov zlúčenia alebo splynutia, t. j. deň zápisu zmien do obchodného registra.

Znamená to, ak príslušný orgán obchodnej spoločnosti ešte neschválil účtovnú závierku za predchádzajúce účtovné obdobie, možno využiť túto riadnu účtovnú závierku aj ako mimoriadnu účtovnú závierku, ktorú je povinná zostaviť zanikajúca obchodná spoločnosť ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Ak je deň, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka zhodný s dňom riadnej účtovnej závierky, potom sa zostavená mimoriadna účtovná závierka považuje aj za riadnu účtovnú závierku.

Prehľad o tom, ktorá zo zúčastnených obchodných spoločností má povinnosť zostaviť mimoriadnu účtovnú závierku ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu, je znázornený na obrázku 2.

Obr. 2: Povinnosť zostavenia mimoriadnej účtovnej závierky

Zdroj: vlastné spracovanie

Mimoriadnu účtovnú závierku zostavujú v prípade zlúčenia alebo splynutia zanikajúce spoločnosti. Zostavuje sa ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. „Mimoriadna účtovná závierka sa zostavuje v prípadoch, keď v účtovnej jednotke nastane mimoriadna udalosť, ktorá je v zmysle zákona o účtovníctve (alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov pre konkrétny typ účtovnej jednotky) dôvodom na zostavenie účtovnej závierky (...)“ (Šlosárová, Blahušiaková, 2017, s. 28). Jedným z týchto dôvodov je deň predchádzajúci rozhodnému dňu v dôsledku zlúčenia alebo splynutia obchodných spoločností. Mimoriadna účtovná závierka zostavená ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu má poskytnúť verný a pravdivý obraz o finančnej situácii zanikajúcej spoločnosti. Zostavuje sa v rovnakom rozsahu ako riadna účtovná závierka a jej súčasťami sú súvaha, výkaz ziskov a strát a poznámky. Zostaveniu mimoriadnej účtovnej závierky predchádza inventarizácia majetku a záväzkov a zaúčtovanie všetkých závierkových a upravujúcich závierkových účtovných prípadov.

3 Reálna hodnota ako oceňovacia veličina pri zostavení mimoriadnej účtovnej závierky

Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, sa jednotlivé zložky majetku, záväzkov alebo súbor rovnorodých zložiek majetku alebo súbor rovnorodých zložiek záväzkov oceňujú v zanikajúcich spoločnostiach reálnou hodnotou.

Reálnou hodnotou ocení majetok a záväzky preberaný od zahraničnej zanikajúcej spoločnosti aj nástupnícka spoločnosť, ak ho zanikajúca obchodná spoločnosť nemala ocenený v reálnej hodnote.

Reálna hodnota nie je v zákone č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“) priamo definovaná. Ako reálna hodnota sa použije jedna z nasledujúcich oceňovacích veličín:

- **trhová cena**, pričom trhovou cenou sa rozumie:
  - *záverečná cena vyhlásená na burze v deň ocenenia*, t. j. ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, za predpokladu, že trh s príslušným majetkom je aktívnym trhom³, alebo
  - *najpočetnejšia cena ponuky na inom aktívnom trhu v deň ocenenia*. Ak táto nie je reprezentatívna, použije sa medián cien ponúk. Toto ocenenie je možné použiť iba v prípade, ak nie je možné použiť ocenenie záverečnou cenou vyhlásenou na burze

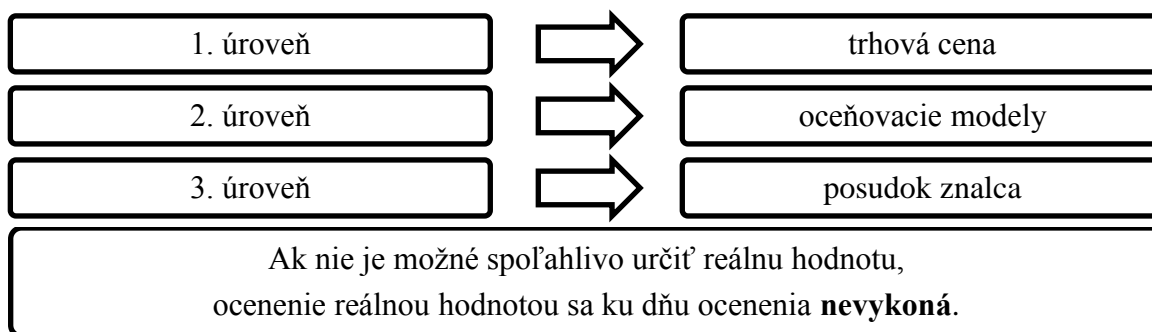
³ **Aktívny trh** je trh, ktorý súčasne spĺňa nasledovné tri charakteristiky: obchoduje sa na ňom s majetkom podľa druhu majetku s podobnými vlastnosťami za obdobných podmienok, sú na ňom obvykle osoby ochotné kúpiť alebo predať a informácia o cenách je dostupná verejnosti.

podľa predchádzajúceho bodu. K trhovej cene sa prirátajú aj náklady na dopravu kúpeného majetku z miesta jeho uloženia na miesto jeho použitia u kupujúceho, ak nie sú zanedbateľné;

- **hodnota zistená oceňovacím modelom**, ktorý:
  - využíva najmä informácie z operácií alebo z kotácií na aktívnom trhu, alebo
  - využíva najmä informácie z operácií alebo z kotácií na inom ako aktívnom trhu,
- **posudok znalca**.

„Tieto oceňovacie veličiny možno považovať za formy reálnej hodnoty, pričom zákon o účtovníctve stanovuje hierarchiu foriem reálnej hodnoty. Rozlišujú sa tri úrovne reálnej hodnoty v závislosti od spôsobu získavania údajov na jej kvantifikáciu (...)“ (Sklenka a kol., 2016, s. 212). Hierarchiu foriem reálnej hodnoty znázorňuje obrázok 3.

Obr. 3: Hierarchia foriem reálnej hodnoty

Zdroj: Sklenka a kol., 2016, s. 212.

Trhová cena predpokladá existenciu burzy alebo aktívneho trhu, na ktorom sa obchoduje s daným majetkom, čo znamená, že existujú subjekty ochotné kúpiť alebo predat' majetok, ktorý je predmetom ocenenia. Trhová cena závisí od dopytu a ponuky a je určená trhom. Obchodná spoločnosť, ktorá pre účely zostavenia mimoriadnej účtovnej závierky zisťuje reálnu hodnotu majetku, zisťuje trhovú cenu primárne na tuzemskej burze alebo na tuzemskom trhu. Ak tieto neexistujú, považuje sa za trhovú cenu cena určená na zahraničných aktívnych regulovaných trhoch, ku ktorým má obchodná spoločnosť prístup. Zákon o účtovníctve v súvislosti s trhovou cenou vyslovene predpokladá iba trh, na ktorom sa obchoduje s majetkom. Prakticky však môže existovať tiež aktívny trh, na ktorom sa obchoduje so záväzkami (Sklenka a kol., 2016).

Trhová cena predstavuje najkvalitnejšiu formu reálnej hodnoty, prostredníctvom ktorej sa zabezpečí verné a pravdivé zobrazenie oceňovaného majetku a záväzkov v účtovníctve obchodnej spoločnosti ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka. Preto trhová cena zastáva v hierarchii foriem reálnych hodnôt najvyššiu úroveň. Ak nie je možné určiť trhovú cenu, pristupuje sa k oceneniu majetku a záväzkov oceňovacou veličinou na druhej úrovni reálnej hodnoty: oceňovacími modelmi.

Oceňovacie modely slúžia na odhad reálnej hodnoty. Použijú sa v prípadoch, keď nie je možné stanoviť reálnu hodnotu trhovou cenou z dôvodu neexistencie burzy alebo aktívneho trhu, na ktorom sa obchoduje s konkrétnym druhom majetku alebo záväzkov, ktorý je predmetom ocenenia.

Podľa kvality ocenenia, ktorá sa od nich očakáva, sú rozdelené do dvoch úrovní: úroveň modelov využívajúcich informácie prevažne z operácií na aktívnych trhoch a úroveň modelov využívajúcich informácie prevažne z operácií na iných ako aktívnych trhoch. Podľa druhu metódy odhadu ocenenia sú rozdelené do troch tried podľa hlavného prístupu, ktorý model používa: trhového prístupu, výdavkového prístupu a príjmového prístupu.

Trhový prístup je založený na trhových cenách podobného majetku alebo majetku, s vývojom cien ktorého vykazuje vývoj ceny oceňovaného majetku štatistickú závislosť. Ak sa pre vyčíslenie reálnej hodnoty prostredníctvom oceňovacieho modelu založeného na trhovom prístupe použije trhovú cenu podobného majetku, je nevyhnutné túto cenu upraviť o vplyv charakteristík, v ktorých sa podobný majetok líši od charakteristík oceňovaného majetku, pričom je nutné zohľadniť aj rozsah identifikovaných odlišností. Pri dlhovom majetku je možné vychádzať z úrokovej sadzby, výnosovej krivky, rizikovej marže alebo z ďalších zložiek ocenenia podobného druhu dlhového nástroja, ktorý má podobnú splatnosť a podobného dlžníka ako oceňovaný majetok.

Výdavkový prístup sa používa predovšetkým na stanovenie reálnej hodnoty nefinančného majetku a odporúča sa pre ocenenie inventarizačných prebytkov. Vychádza zo sumy, ktorú by bolo nutné zaplatiť pri obstaraní majetku s porovnateľným prínosom, akým disponuje majetok, ktorý je predmetom ocenenia. Pri stanovení reálnej hodnoty prostredníctvom oceňovacieho modelu založenom na výdavkovom prístupe sa vychádza z informácií z trhu, na ktorom by sa majetok pravdepodobne obstaral, vrátane maloobchodného trhu.

Príjmový prístup je „napríklad model súčasnej hodnoty, ktorý je založený na súčasnej hodnote budúcich peňažných príjmov z majetku a budúcich peňažných výdavkov na majetok, pričom diskontná sadzba sa určí ako vnútorná miera návratnosti požadovaná investormi pre daný druh majetku ku dňu jeho ocenenia, ktorý nesie danú mieru rizika“ (zákon o účtovníctve, § 27 ods. 7).

Vytvorenie oceňovacieho modelu je ponechané na obchodnú spoločnosť a pri jeho tvorbe môže vychádzať z odbornej literatúry popisujúcej modelovanú vec, zo svojich vlastných poznatkov o modelovanej veci alebo zo zásad matematického modelovania, prípadne si môže oceňovací model zakúpiť od poradenskej firmy. Zložitosť modelu by mala zodpovedať zložitosti majetku, ktorého ocenenie sa odhaduje. V prípade, že žiadny z modelov nie je vhodný pre ocenenie konkrétnej položky, alebo ak by na jeho použitie bolo potrebné vynaložiť neprimerané úsilie, resp. neprimerané náklady v pomere s prínosom jeho použitia pre kvalitu zobrazenia finančnej pozície spoločnosti v účtovnej závierke, použije sa posudok znalca.

Posudok znalca sa uplatní, ak pre oceňovanú položku majetku nie je dostupný žiadny oceňovací model, ktorý by s dostatočnou spoľahlivosťou odhadol cenu majetku, za ktorú by sa v danom čase predal. „Posudok znalca nie je v zákone o účtovníctve presne definovaný, ale predpokladáme, že ide o posudok súdneho znalca. Súdny znalec postupuje pri vyčíslení hodnoty majetku a záväzkov podľa Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov“ (Máziková a kol., 2016, s. 173).

Uviedli sme, že ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, sa jednotlivé zložky majetku, záväzkov alebo súbor rovnorodých zložiek majetku alebo súbor rovnorodých zložiek záväzkov oceňujú v zanikajúcich spoločnostiach reálnou hodnotou. Každý majetok, resp. súbor rovnorodých zložiek majetku a každý záväzok, resp. súbor rovnorodých zložiek záväzkov, sa oceňujú samostatne. Na ocenenie rôznych druhov majetku a záväzkov sa použijú rôzne formy reálnej hodnoty. Pre každý druh majetku alebo záväzkov sa zvolí tá forma reálnej hodnoty, ktorá najkvalitnejšie zabezpečí verné a pravdivé zobrazenie skutočností v mimoriadnej účtovnej závierke zanikajúcej obchodnej spoločnosti.

4 Účtovanie rozdielov pri precenení na reálnu hodnotu v zanikajúcej obchodnej spoločnosti

V prípade zlúčenia alebo splynutia zostavujú zanikajúce obchodné spoločnosti mimoriadnu účtovnú závierku. Mimoriadna účtovná závierka sa zostavuje ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, sa jednotlivé zložky majetku, záväzkov alebo súbor rovnorodých zložiek majetku

alebo súbor rovnorodých zložiek záväzkov ocenia v zanikajúcich spoločnostiach reálnou hodnotou. Pri ich precenení na reálnu hodnotu vznikajú rozdiely medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou. Za **účtovnú hodnotu** v tomto prípade považujeme:

- hodnotu majetku po zohľadnení odpisov vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka,
- ocenenie metódou vlastného imania⁴ pri cenných papieroch a podieloch oceňovaných metódou vlastného imania ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka,
- hodnotu majetku po zohľadnení opravných položiek vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie,
- hodnotu rezerv vytvorených ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie.

Z uvedeného vyplýva, že ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, sa už neposudzuje opodstatnenosť účtovania tvorby opravnej položky ani trvanie opodstatnenosti existencie či výšky sumy už vytvorenej opravnej položky k majetku, pretože majetok sa ocení reálnou hodnotou, ktorá odráža jeho skutočnú hodnotu ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka.

Ak je reálna hodnota majetku stanovená posudkom znalca a ocenenie reálnou hodnotou je nižšie ako účtovná hodnota majetku, rozdiel sa zaúčtuje na účet opravných položiek. Pri účtovaní rozdielu je nutné odhadnúť a zohľadniť ekonomické úžitky z majetku v nástupníckej spoločnosti.

Rozdiely vzniknuté medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou záväzkov sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje mimoriadna účtovná závierka, účtujú na účet rezerv. Záväzok s určitým časovým vymedzením a určitou výškou sa neúčtuje na účte rezerv, ale na príslušnom účte záväzku. Pri účtovaní rezerv sa zohľadňuje tvorba rezerv v nástupníckej účtovnej jednotke.

Zmena reálnej hodnoty cenných papierov, podielov a derivátov sa účtuje výsledkovo alebo na účet 414 – *Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov*. Výsledkovo sa účtuje zmena reálnej hodnoty pri:

- cenných papieroch určených na obchodovanie, t. j. cenných papieroch držaných za účelom vykonania obchodu na tuzemskej alebo zahraničnej burze alebo na inom verejnom trhu s cieľom dosiahnutia zisku v krátkodobom horizonte,
- derivátoch⁵ na obchodovanie určených na obchodovanie na tuzemskej alebo zahraničnej burze alebo inom verejnom trhu.

V ostatných, vyššie nevymenovaných prípadoch, sa rozdiely vzniknuté medzi reálnou hodnotou majetku a záväzkov a účtovnou hodnotou majetku a záväzkov účtujú na účet 416 – *Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení*. Ak je reálna hodnota majetku vyššia ako jeho účtovná hodnota a v minulosti bola k tomuto majetku vytvorená opravná položka, pred účtovaním oceňovacieho rozdielu sa najskôr zúčtuje opravná položka.

Ak má obchodná spoločnosť, ktorá zostavuje mimoriadnu účtovnú závierku, povinnosť účtovať o odloženej dani, účtuje odloženú daň, ktorá vznikla z dôvodu precenenia majetku a záväzkov na reálnu hodnotu, na účet 416 – *Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení* súvzťažne s účtom 481 – *Odložený daňový záväzok a odložená daňová pohľadávka*.

⁴ Podiel na základnom imaní, pri obstaraní ocenený obstarávacou cenou, sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, upraví na hodnotu zodpovedajúcu podielu účtovnej jednotky na vlastnom imaní spoločnosti, v ktorej má účtovná jednotka podiel na základnom imaní.

⁵ Derivátmi podľa druhu finančného nástroja sú forwardy, futurity, swapy a opcie.

5 Otváracia súvaha v nástupníckej spoločnosti

Skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva zanikajúcej spoločnosti, sa stanú súčasťou účtovníctva a účtovnej závierky nástupníckej spoločnosti od rozhodného dňa. „K rozhodnému dňu otvorí účtovné knihy nástupnícka účtovná jednotka. Ak táto ešte nevznikla, zostaví otváraciu súvahu a otvorí účtovné knihy za nástupnícku účtovnú jednotku zanikajúca právnická osoba. Pri zlúčení nástupnícka účtovná jednotka pokračuje vo vedení svojich účtovných kníh po doplnení účtov z podkladov otváracej súvahy“ (zákon o účtovníctve, § 16 ods. 2). Obchodná spoločnosť, ktorá vznikla zlúčením alebo splynutím, a deň vzniku spoločnosti sa nezhoduje s rozhodným dňom, ku dňu svojho vzniku otváraciu súvahu nezostavuje, pretože už bola zostavená k rozhodnému dňu. Ak nástupnícka spoločnosť k rozhodnému dňu ešte nevznikla, vedie účtovníctvo a zostavuje účtovnú závierku za nástupnícku spoločnosť zanikajúca spoločnosť, až do dňa vzniku spoločnosti. Zanikajúca spoločnosť vedie účtovníctvo od rozhodného dňa tak, aby bolo možné jednoznačne vyčísliť majetok, záväzky a výsledok hospodárenia zanikajúcej spoločnosti, ak by z nejakého dôvodu nenastali účinky fúzie.

Obchodná spoločnosť, ktorá vznikla zlúčením spoločností v priebehu účtovného obdobia, účtovné knihy neuzavrie. Pre účely zostavenia otváracej súvahy však musí vyčísliť konečné zostatky účtov ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Majetok a záväzky sa v otváracej súvahe nástupníckej spoločnosti oceňujú reálnou hodnotou tak, ako boli ocenené v mimoriadnej účtovnej závierke v zanikajúcich spoločnostiach ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Ak je zanikajúcou spoločnosťou zahraničná spoločnosť, ktorá ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu nemala majetok a záväzky ocenené reálnou hodnotou v súlade so zákonom o účtovníctve, nástupnícka spoločnosť je povinná preberaný majetok a záväzky takto oceniť. Majetok a záväzky zahraničnej spoločnosti vyjadrené v cudzej mene prepočíta nástupnícka spoločnosť v otváracej súvahe na menu euro referenčným výmenným kurzom určeným a vyhláseným Európskou centrálnou bankou k rozhodnému dňu.

Zostatok účtu 416 – *Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení*, na ktorom boli v zanikajúcich spoločnostiach účtované rozdiely medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou majetku a záväzkov, sa v otváracej súvahe nástupníckej spoločnosti vykáže na účtoch účtovej skupiny 41 – *Základné imanie a kapitálové fondy* alebo 42 – *Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia*. O spôsobe vykázania zostatku účtu 416 – *Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení* v otváracej súvahe sa spoločnosti dohodnú v zmluve o zlúčení alebo splynutí.

Nástupnícka obchodná spoločnosť, ktorá vznikla splynutím, je novovzniknutou účtovnou jednotkou. V súlade so zákonom o účtovníctve sa k rozhodnému dňu zatriedi do jednej z veľkostných skupín: mikro účtovná jednotka, malá účtovná jednotka a veľká účtovná jednotka. Kritériom pre zatriedenie do jednej z veľkostných skupín je splnenie aspoň dvoch z podmienok uvedených v tabuľke 1.

Tab. 1: Veľkostné kritériá pre zatriedenie účtovnej jednotky do veľkostných skupín

Kritérium	Mikro účtovná jednotka	Malá účtovná jednotka	Veľká účtovná jednotka
Celková suma majetku	≤ 350 000 eur	350 000,01 eur – 4 000 000 eur	> 4 000 000 eur
Čistý obrat	≤ 700 000 eur	700 000,01 eur – 8 000 000 eur	> 8 000 000 eur
Priemerný prepočítaný počet zamestnancov počas účtovného obdobia	≤ 10	11 – 50	> 50

Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona o účtovníctve

Je na vlastnom rozhodnutí obchodnej spoločnosti, do ktorej veľkostnej skupiny sa zatriedi, pričom do úvahy berie skutočnosti o celkovej sume majetku a priemernom prepočítanom počte zamestnancov k rozhodnému dňu.

K rozhodnému dňu prehodnotí svoje zatriedenie do veľkostných skupín aj nástupnícka obchodná spoločnosť, ktorá vznikla zlúčením obchodných spoločností a nie je novovzniknutou účtovnou jednotkou. Zohľadní pri tom majetok a priemerný prepočítaný počet zamestnancov, ktoré prevzala od zanikajúcich obchodných spoločností.

6 Účtovanie osobitných situácií vyplývajúcich zo zlúčenía alebo splynutia

V súvislosti so zlúčením alebo splynutím môže dôjsť k vzniku rôznych osobitných situácií. Vyplývajú z predchádzajúcich majetkových alebo obchodných vzťahov medzi zúčastnenými obchodnými spoločnosťami. Ďalšou skupinou osobitných prípadov sú situácie, keď nástupnícka obchodná spoločnosť musí prehodnotiť svoje povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo zákona o účtovníctve v súvislosti s celkovou sumou majetku a priemerným prepočítaným počtom zamestnancov. So zvýšením celkovej sumy majetku alebo s vyšším počtom zamestnancov môžu nástupníckej obchodnej spoločnosti vznikať nové povinnosti, napríklad povinnosť účtovať o odloženej dani z príjmov.

Obchodné spoločnosti, ktoré sa zúčastňujú zlúčenía alebo splynutia, môžu vykazovať vzájomné pohľadávky a záväzky, vrátane rezerv a účtov časového rozlíšenia. K ich vysporiadaniu dochádza v nástupníckej spoločnosti po zlúčení alebo splynutí. Prípadné rozdiely vykáže nástupnícka spoločnosť v otváracíj súvahe na účte 428 – *Nerozdelený zisk minulých rokov* alebo na účte 429 – *Neuhradená strata minulých rokov* a následne ich zaúčtuje na príslušné účty nákladov alebo výnosov 548 – *Ostatné náklady na hospodársku činnosť* alebo 648 – *Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti* ako účtovné prípady bežného účtovného obdobia.

V prípade zlúčenía alebo splynutia vzájomne prepojených spoločností je nevyhnutné upraviť majetok a vlastné imanie o tento podiel na základnom imaní. Hodnoty v otváracíj súvahe nástupníckej spoločnosti sa vykazujú po vylúčení podielov účtovaných na účtoch účtovej skupiny 06 – *Dlhodobý finančný majetok* a hodnoty vlastného imania pripadajúceho na tieto podiely.

V súvislosti s touto transakciou môže vzniknúť goodwill alebo záporný goodwill vtedy, ak je účtovná hodnota podielu jednej zúčastnenej spoločnosti v inej zúčastnenej spoločnosti rôzna ako reálna hodnota majetku a záväzkov pripadajúca na tento podiel. Účtovnou hodnotou podielu sa pritom rozumie hodnota podielu ocenená reálnou hodnotou. Goodwill vzniká, ak je účtovná hodnota podielu vyššia ako reálna hodnota majetku a záväzkov prislúchajúcich na tento podiel. Naopak, ak je účtovná hodnota podielu nižšia ako reálna hodnota majetku a záväzkov prislúchajúcich na tento podiel, vzniká záporný goodwill. Goodwill a záporný goodwill sa účtujú na účte 015 – *Goodwill*. Podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov, „pri účtovaní goodwillu sa zisťuje, v akej výške sa v budúcnosti v súvislosti s goodwillom zvýšia ekonomické úžitky a v súvislosti so záporným goodwillom, znížia ekonomické úžitky. Ak budúce zvýšenie ekonomických úžitkov bude pravdepodobne nižšie než je výška goodwillu zaúčtovaná na účte 015 – *Goodwill*, príslušná časť goodwillu sa odpíše pri zlúčení, splynutí a rozdelení. Ak budúce zníženie ekonomických úžitkov bude pravdepodobne nižšie než je výška záporného goodwillu zaúčtovaná na účte 015 – *Goodwill*, príslušná časť záporného goodwillu sa odpíše pri zlúčení, splynutí a rozdelení. Vzniknutý záporný goodwill sa jednorazovo odpíše v prospech účtu 551 – *Odpisy dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku so súvzťažným zápisom na ľarchu účtu 075 – Oprávky ku goodwillu.*“

Po zlúčení alebo splynutí môže nástupníckej obchodnej spoločnosti vzniknúť povinnosť účtovať o odloženej dani, hoci jednotlivé obchodné spoločnosti, ktoré sa zúčastňujú zlúčenía alebo splynutia, túto povinnosť nemali. Povinnosť účtovať o odloženej dani sa vzťahuje na účtovné jednotky, ktoré musia mať riadnu aj mimoriadnu účtovnú závierku overenú audítorom. Ak nástupnícka obchodná spoločnosť zistí, že po zlúčení alebo splynutí má povinnosť účtovať o odloženej dani, účtuje o nej od rozhodného dňa. Pri jej účtovaní po prvýkrát sa odložená daň zaúčtuje na účet 481 – *Odložený daňový záväzok a odložená daňová pohľadávka* súvzťažne s účtom 428 – *Nerозdelený zisk minulých rokov* alebo 429 – *Neuhradená strata minulých rokov*.

7 Záver

Proces zlúčenía alebo splynutia obchodných spoločností pozostáva z niekoľkých na seba nadväzujúcich fáz. Na začiatku je myšlienka o zlúčení alebo splynutí s inou obchodnou spoločnosťou, na základe ktorej zúčastnené obchodné spoločnosti vypracujú návrh zmluvy o zlúčení, resp. zmluvy o splynutí. Každá zanikajúca obchodná spoločnosť má povinnosť oznámiť túto skutočnosť príslušnému správcovi dane, a to najneskôr 60 dní pred dňom konania valného zhromaždenia, na ktorom sa bude o zlúčení alebo splynutí rozhodovať. Do 30 dní od schválenia zmluvy o zlúčení, resp. zmluvy o splynutí príslušnými orgánmi zúčastnených spoločností musí byť podaný návrh na zápis splynutia alebo zlúčenía spoločností do obchodného registra. Povinnou prílohou k návrhu na zápis je správa audítora, ktorá osvedčuje, že hodnota záväzkov nástupníckej spoločnosti nepresahuje hodnotu jej majetku. Posledným úkonom pri zlúčení alebo splynutí je zápis zmien do obchodného registra. Z hľadiska účtovníctva je dôležitý rozhodný deň. Od tohto dňa sa skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva zanikajúcej spoločnosti, stávajú súčasťou účtovníctva nástupníckej spoločnosti. Rozhodný deň je deň, ktorý si určili obchodné spoločnosti v zmluve o zlúčení, resp. zmluve o splynutí. Ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu zostavia zanikajúce spoločnosti mimoriadnu účtovnú závierku. Pri jej zostavení sa jednotlivé zložky majetku, záväzkov alebo súbor rovnorodých zložiek majetku alebo súbor rovnorodých zložiek záväzkov ocenia reálnou hodnotou. K rozhodnému dňu zostaví nástupnícka obchodná spoločnosť otváraciu súvahu, v ktorej vykáže majetok, záväzky a vlastné imanie prevzaté od zanikajúcich obchodných spoločností a od tohto dňa začína viesť účtovníctvo, resp. pokračuje vo vedení účtovníctva, ak ide o nástupnícku spoločnosť, ktorá vznikla zlúčením obchodných spoločností.

Literatúra

- [1] Máziková, K., Ondrušová, L., & Seneši, N. (2016). *Účtovníctvo vlastníckych transakcií*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [2] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu v znení neskorších predpisov.
- [3] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23378/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre malé účtovné jednotky v znení neskorších predpisov.
- [4] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.
- [5] Sklenka, M. a kol. (2016). *Účtovníctvo podnikateľských subjektov II*. Bratislava: Wolters Kluwer.

- [6] Šlosárová, A. & Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [7] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [8] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.